Către cel mai pios dintre călugări, domnul Dionysios

Cele trei genuri ale ateismului

distincția dintre esență și energie în Dumnezeu,

și utilizarea patristică a cuvintelor

Sfântul Grigore Palama

Text - Traducere

Sursa: EPE vol. 4, pp. 405-437.

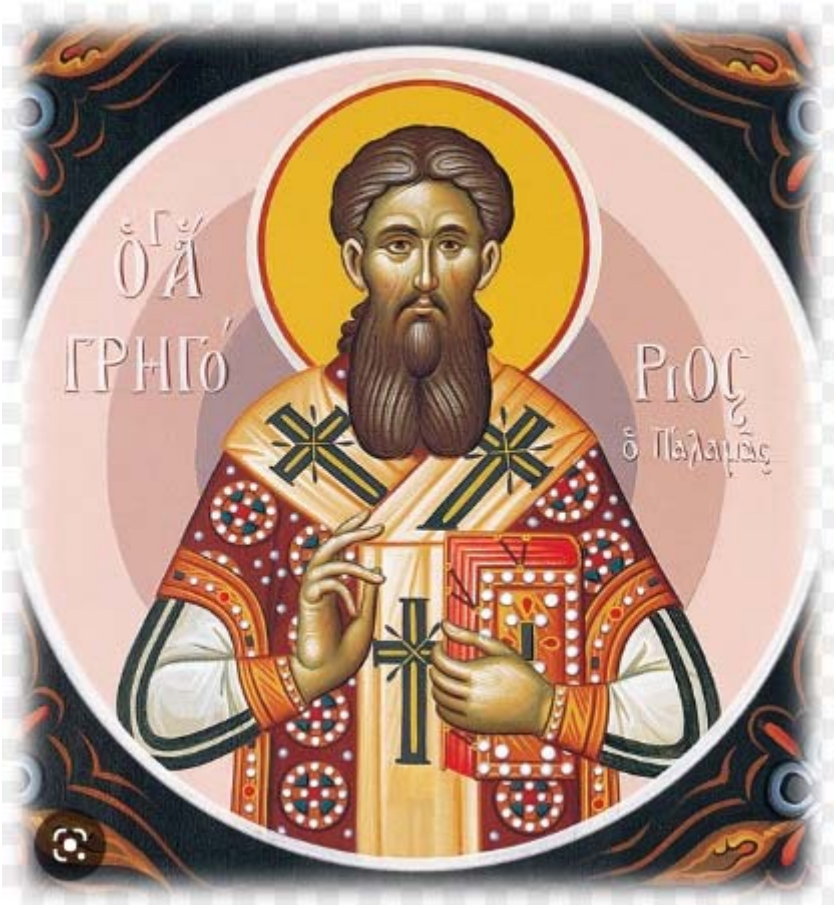

Text

Dintre cele trei ființe ale ateismului, cum se spune, născute, vei vedea, dacă le examinezi, o, bunule și bunule Dionisie, că niciuna dintre acestea nu merită studiată, întrucât ele sunt obiectele care ne apar înainte spre sfârșit.

Un fel de ateism este eroarea multiplă a elenișților, care, pe de o parte, nu-L numeau pe Dumnezeu absolut nimic, așa cum era Epicur, toată viața fiind pentru plăceri senzuale și niciunul dintre cei care se bucurau de ea nu era mai înalt în înțelegere; și cei care dădeau cele patru elemente ale lumii, unii altora, stăpânirea altora, dintre care sunt Empedocle și Heraclit și Anaximene unii și Democrit și cei care, după ei, nu

Traducere

Dacă examinezi, o, bunule și amabilul Dionisie, vei vedea că cei care sunt hotărâți să ni se opună până la capăt au avut grijă să nu fie lăsați în urmă de niciunul dintre cele trei tipuri, ca să spunem așa, de ateism existente.

Un fel de ateism este, așadar, eroarea multiplă a elenișților, dintre care unii susțineau că nu există Dumnezeu nicăieri, așa cum a făcut Epicur, dedicându-și întreaga viață plăcerilor senzuale și considerând nimic mai înalt decât ceea ce satisface simțurile; alții au dat victoria unuia dintre cele patru elemente ale lumii asupra celorlalte, fiecare diferit, precum Empedocle, Heraclit, Anaximene și Democrit [1] și cei

dădeau nimic din lucrurile aparente celor numiți, dându-le o adiere de înțelepciune; și cei care învățau și ei incomprehensibilitatea tuturor ființelor sunt cu toții desăvârșiți, așa cum spunea Xenofan din Colofon, „nimeni nu știe nimic, nimeni nu știe nimic, nimeni nu știe nimic". „Toți sunt în zadar." Aceștia sunt cei patru care merită să fie contrazișI pentru totdeauna, acești Sextus și Pirus și toți cei care sunt numiți eficienți; dar Socrate și Platon și cei care i-au studiat și-l imaginau pe Dumnezeu, dar foarte vag, scriind și compunând mereu și intenționând să-i dea glorie nefondată și, în ciuda acestui fapt, nu erau în afara ateismului grec.

În ciuda acestora, Varlaam, după ce a primit și a transmis lui Akindon, are aceeași diferență zero în esența energiei lui Dumnezeu. Și că aceasta este o doctrină grecească, și filosoful Iustin în mărturia sa din discursul explicat grecilor arată că, spunând aceasta, nu neagă existența lui Dumnezeu, o dovedesc acel martor înțelept din acel discurs și ceilalți părinți purtători de Dumnezeu în diverse discursuri. Căci nu există nicio diferență și în orice caz unul este și este singur, altul peste tot și peste tot este fără destin. Dacă în Dumnezeu energia esenței nu diferă în nimic, esența lui Dumnezeu, după ei, este complet lipsită de energie, iar cel care spune aceasta declară clar că este Dumnezeu în nimic; căci ceea ce nu are energie nici nu este, nici nu este ceea ce este, nici nu există vreo poziționare sau scădere absolută a acesteia, după adevărații teologi. Și, din moment ce nimeni nu L-a văzut vreodată pe Dumnezeu ca având esență și natură, căci aceste ființe sunt indiferente față de El, ne mulțumim cu numele, în același fel nici Barlaam, nici care au filosofat conform acestora, care nici ei nu s-au lăsat să se ridice deasupra a ceea ce este conținut în vizibil; alții susțineau că există o completă incomprehensibilitate a tuturor ființelor de către toți, precum Xenofan din Colofon, care a spus: „Nimeni nu știe nimic și în orice există îndoială". [2] Unii au prerogativa de a contrazice întotdeauna chiar și doctrina, și anume Sextus și Pyrrhus și toți așa-numiții Efektici; în timp ce Socrate, Platon și discipolii lor, într-adevăr, și-L imaginau pe Dumnezeu, dar foarte vag, expunând doctrine complet nefondate despre el și, prin urmare, nefiind în afara ateismului grec [3] .

De la ei, Varlaam a primit și i-a transmis lui Akindynnus că energia nu diferă de esența lui Dumnezeu. Și că acesta este un element al doctrinei grecești este arătat și de filosoful martir Iustin în discursul său Către greci [4] , iar cel care spune aceasta neagă existența lui Dumnezeu este dovedit atât de acel înțelept martir în acest discurs, cât și de ceilalți părinți purtători de Dumnezeu în diverse discursuri. Căci ceea ce nu diferă deloc în nimic este cu siguranță unul și unic, complet lipsit de orice altceva. Dacă, așadar, în Dumnezeu energia esenței nu diferă în nimic, esența lui Dumnezeu este, după ei, complet lipsită de energie, iar cel care spune aceasta declară clar că nu există deloc Dumnezeu; căci ceea ce nu are energie nici nu există, nici nu este nimic, nici nu are vreo poziționare sau abstracție absolută, după adevărații teologi. Și așa cum nimeni nu a spus vreodată că Dumnezeu are esență și natură, în măsura în care ne mulțumim cu unul dintre aceste nume, întrucât acestea sunt indiferente față de El, în același fel nici Varlaam, nici Acindin și

Akindyn și cei care gândesc conform acestora, prin urmare, dacă l-ar vedea pe Dumnezeu ca având esență și energie, ca o lacună a morții față de ei, fiind de numele energiei și nearătând nicio adăugare de la ei înșiși diferită. Dar nici dacă ar vedea că Dumnezeu are esența și natura sau este natura esenței, pentru că nu gândesc la nimic altceva. Astfel, nici Barlaam, nici Akindynnus pretind că au esența și energia lui Dumnezeu, nici nu este energia esenței lui Dumnezeu, astfel încât să nu se deosebească unul de celălalt în opiniile lor. Și faptul că nu are deloc energie este inexistent, așa cum au învățat părinții purtători de Dumnezeu. **Căci ei sunt o specie sau un gen de ateism și primul.** Căci marele Pavel se adresează și tuturor celor necredincioși care nu sunt părtași la legea dată de Moise, scriind Efesenilor: „Aduceți-vă aminte că odinioară voi, neamurile după trup, care sunteți numiți necircumcișii prin așa-zisa circumcizie după trup, făcută de mâini, erați atunci fără Hristos, străini de cetățenia lui Israel și străini de făgăduințe și de legământ, fără nădejde și fără Dumnezeu în lume”;

Al doilea fel de ateism este înșelăciunea multiformă și cu multiple fațete a ereticilor, care Îl numesc pe Dumnezeu Tată fără copii, așa cum fac și cei care, după arătarea Fiului lui Dumnezeu, încă doresc să slujească umbrei legii vechi și să stea deoparte, făcând dragoste după literă, și cei care adoptă același Tată, precum cei despre Livin Sabellius, și cei despre un Fiu creat și un Tată necreat, așa cum fac arienii, eunomienii și macedonenii. Și toți aceștia și cei asemenea lor nu gândesc nimic despre atei, darămite să-L cinstească pe Tatăl, după cum a fost

cei care sunt de aceeași părere cu ei nu ar putea spune fără să se contrazică, că Dumnezeu are esență și energie, în măsura în care pentru ei numele de energie este un sunet gol și prin adăugarea sa nu indică nimic diferit. Dar nici nu se poate spune că esența lui Dumnezeu are o natură sau că natura este de esență, deoarece nu diferă una de cealaltă în niciun fel. Așadar, nici Varlaam, nici Aquinas nu vor spune că Dumnezeu are o esență și o energie sau că energia este de esență a lui Dumnezeu, deoarece nici nu diferă una de cealaltă în niciun fel. Și ceea ce nu are energie este inexistent, așa cum au învățat părinții purtători de Dumnezeu. **Acesta este, așadar, primul fel sau gen de ateism.** Din acest motiv, marele Pavel îi numește atei pe toți cei care nu se împărtășesc cu legea dată de Moise, scriind efesenilor: „Aduceți-vă aminte că voi, odinioară neamuri în trup, numiți necircumcișii prin ceea ce se numește tăiere împrejur făcută de mâini în trup, erați pe atunci fără Hristos, străini de cetățenia lui Israel, străini de făgăduințe și de legăminte, fără nădejde și fără Dumnezeu în lume” [5] .

Al doilea fel de ateism este înșelăciunea multiformă și cu multiple fațete a ereticilor, dintre care unii Îl numesc pe Dumnezeu Tată fără fiu, precum cei care, după arătarea Fiului lui Dumnezeu, doresc să slujească în continuare la umbra legii vechi și insistă să rămână în litera legii, în timp ce alții Îl numesc socru, precum cei din jurul lui Livin Sabellius, iar alții Tatăl necreat al unui Fiu și Duh creat, precum arienii, eunomienii și macedonenii. Și toți aceștia și alții nu se deosebesc în niciun

spus de Domnul: „Cine nu-L cinstește pe Fiul nu-L cinstește pe Tatăl care L-a trimis”. Căci chiar și marele Atanasie a spus: „Ateu este cel care desparte pe Fiul de Tatăl și de Duhul Sfânt și îi subminează într-o creatură”. Și cel care concluzionează greșit urmează aceeași cale; căci neagă unul prin celălalt.

Aceștia doi erau geloși pe Varlaam și Akindynnos în multe feluri; căci și ei neagă Esența și energia divină unul prin celălalt, dar nici treimea nu este păstrată în Dumnezeu de către ei, nici puterea și energia comună și aceeași nu sunt atribuite Tatălui, Fiului și Duhului. Și așa cum Arius, în simplitatea lui Dumnezeu, în mod prostesc l-a stabilit pe Fiul ca o creatură, iar cei care nu credeau așa, l-au numit politeiști, glorificând multe lucruri necreate, ignorând cum lumea devine ateistă și politeistă, împărțind pe singurul Dumnezeu în creat și necreat, și prin Fiul și Tatăl în creație, supunând sau chiar compunând divinul din necreat și creat, tot așa, sub pretextul simplității, fac tot ce este diferit de natura divină, același lucru cu puterea și energia divină, și îi numesc pe cei care sunt necreați în esență și energie Dumnezeu politeiști, ignorând cum îi compun pe zei în mod prostesc și devin politeiști și atei, împărțind pe singurul Dumnezeu în creat și necreat, și prin Energia Divină din această creație îi supun. Căci prin fiecare energie, după Părinții purtători de Dumnezeu, fiecare fire este caracterizată, firea necreată a energiei necreate fiind firea necreatului, iar firea creată a creatului. Iar caracterizarea caracterului a fost moștenită. Dar acestea și celelalte erezii ale Varlaamiților le-am explicat lor în cărți, în care ni se spune și despre simplitatea dumnezeiești după lăuntric.

fel de atei, pentru că ei nu-L cinstesc nici măcar pe Tatăl, după cum a spus Domnul: „cine nu-L cinstește pe Fiul nu-L cinstește pe Tatăl care L-a trimis” [6]. Din acest motiv, marele Atanasie spune: „ Ateu este cel care separă Fiul de Tatăl și de Duhul Sfânt și-l reduce la o creatură.” [7] În același fel, ateu este cel care îi leagă greșit, căci îi neagă pe amândoi.

Aceștia au fost din nou invidiați în multe feluri de Barlaam și Akindyn; căci și ei neagă Esența și energia divină unul prin celălalt, dar nici măcar nu vor păstra trinitatea lui Dumnezeu, deoarece nu acceptă puterea și energia comună și regulată a Tatălui, Fiului și Duhului. Și așa cum Arius, insistând asupra simplității lui Dumnezeu, l-a considerat în mod prostesc pe Fiul o creatură și i-a numit pe cei care nu gândeau așa politeiști, ca și cum ar glorifica multe lucruri, omul nenorocit, neștiind că el însuși devine ateu și politeist, împărțind singurul Dumnezeu în creat și necreat și prin Fiul coborând pe Tatăl într-o creatură sau chiar compunând divinul din Necreat și creat, tot așa și aceștia, sub pretextul simplității, fac tot ceea ce diferă în vreun fel de natura divină, și anume puterea și energia divină, o creatură și îi numesc politeiști, susținând Dumnezeul Necreat în esență și energie, neștiind că sunt în mod prostesc de acord și sunt politeiști și ateiști , deoarece îl împart pe singurul Dumnezeu în creat și necreat. Dumnezeu și prin Energia Divină Îl coboară la creație. Într-adevăr, potrivit Părinților purtători de Dumnezeu, firea fiecăruia este caracterizată de energia fiecăruia, în măsura în care energia necreată indică firea necreată, iar energia creată indică cea creată . [8] Și cel care caracterizează se deosebește

Și există un al treilea fel , care nu este departe de cea de mai sus, cea de a renunța la cele date despre Dumnezeu și de a nu vrea în niciun fel să-L laude dintr-o reverență ireverențioasă față de cei care întrec intelectul multora, neprecupețind cuvinte în judecată și prin îngăduința moderată care se încearcă pe sine pentru o vreme, înălțând intelectul celor smeriți, dar colodându-se cu cei smeriți și minimalizând intelectul, tolerând acea măreție care întrece orice intelect, aducând poate vreun har fără har, iar învățăturile sfinților părinți ai teologiei nu celor ce nu le văd explicate, ci să fie absente și absente, prefăcându-se a fi mare și înalt și nu de înțeles de mulți, neabsent și apoi rastonisind la tot ce este posibil. Și acestea ale lui Dionisie cel mare, de la care aproape mai întâi sunt învățate aceste elemente de teologie sigură de către Biserică, și ale lui Atanasie, care nu a fost inferior în virtute nimănui, care a preluat atât relele care se apăruseră înaintea lui, cât și pe cele care aveau să vină cu el, mișcat de suflarea Duhului dumnezeiesc, și de Rege al celor care erau doar în urmă în vremea lor, și ale lui Grigore Teologul, și ale celor care sunt asemenea lor. Și a mai zis: „Cine nu ascultă de voi nu ascultă de Mine”, zice Domnul, „și cine nu ascultă de Mine nu ascultă de Apostolul care m-a trimis”, spun ei, aceasta este adevărata evlavie, să nu pui la îndoială părinții purtători de Dumnezeu. Și întrucât teologiile Sfinților pomeniți sunt un munte de adevărată evlavie și un punct de reper, întrucât fiecare dintre ele desăvârșește bariera virtuală și împrejmuirea evlaviei, chiar înconjurând una dintre învățăturile lor, de acolo se revarsă din belșug duhul rău al ereticilor.

Din acest motiv, să fie îndrăzneți și să le de cel care este caracterizat. Dar acestea, precum și celelalte prostii ale Varlaamiților, le-am explicat în cărțile adresate lor, în care am vorbit și pe cât posibil despre simplitatea divină.

Un al treilea fel de ateism , nu departe de dualitatea malefică menționată mai sus, este a te abține de la a pomeni doctrinele despre Dumnezeu și, din cauza unei evlavii ireverențioase, a nu vrea să-L lauzi deloc, printre cei care întrec intelectul multora; a nu-ți compune cuvintele cu judecată și a-i înălța pe cei smeriți împreună cu tine însuți în tărâmul Danianului printr -o aparentă îngăduință moderată, ci dimpotrivă, a-ți coborî mintea împreună cu batjocoritorii și a tolera minimalizarea măreției celor care întrec orice intelect, aducând poate har fără har unora; De asemenea, este să nu explici teologiile sfinților părinți celor care nu le cunosc, ci să le respingi și să le ignori, prefăcându-te că sunt mari, înalte și de neînțeles pentru mulți, și nici nu este posibil ca toată lumea să explice ușor și în vreun fel teologiile marelui Dionisie, de la care Biserica a fost aproape prima care a primit elementele teologiei sănătoase, și ale lui Atanasie, care nu a fost mai puțin virtuos, care, mișcat de inspirația Duhului Sfânt, a condamnat atât relele care au apărut înaintea lui, cât și pe cele care aveau să apară în viitor, și ale lui Vasile, care era doar în urma lor în timp, și ale lui Grigore, teologul cu același nume, și ale celor asemenea lor. Întrucât Domnul spune: „Cine vă respinge pe voi mă respinge pe mine, iar cine mă respinge pe mine îl respinge pe cel ce m-a trimis”, [9] este rezonabil ca aceasta să fie adevărata evlavie, ca nimeni să nu intre într-o dispută cu părinții purtători de

folosească fără permisiune împotriva celor nelegiuiți, și mai degrabă cu cât este mai probabil să fie nemulțumiți, și să fie mai probabil să fie dați acestora decât acestora, dar să nu fie respectuoși în acțiunile lor împotriva acestora. Și iată ce spune Sinesiu, care, prin virtutea bogăției sale înțelepciunii, a fost însărcinat cu administrarea caselor ierarhice din Cirene, spunând totul bine: „Eu, însă, trebuie să despart superstiția de evlavie; căci răul este fața virtuții." Filosofia a ridicat al treilea fel de ateism, ce anume, numindu-l un al treilea fel de ateism, este celălalt, sau cel care, din frică nerezonabilă, se abține de la a spune sau a face ceva, iar acest lucru se face fără a fi nevoie să se pună la îndoială faptele date despre Dumnezeu? Căci în primul rând și în al doilea rând, așa cum se spune, nu este deloc să te gândești la Dumnezeu și să te gândești la El, dar nu cu certitudine. Și ce numesc eu frică nejustificată, unde chiar și boala celor care Îl aud coboară și nu este întotdeauna și pentru totdeauna sigură? Din acest motiv, marele Atanasie, după ce a compus o predică pentru aniversarea Bunei Vestiri, a folosit următoarele în prefață: „Predicatorii divini nu au privit la boala auzului, ci la puterea, subiectul și rațiunea necesare, pe care, examinându-le, era potrivit să le contempleze predica".

Dar eu, părinte temător de Dumnezeu, nu vorbeam unor simpli ascultători, ci celor care mi se împotriveau, iar celor care mi se împotriveau aș vrea să deosebesc acest adevăr al evlaviei și al unicei Dumnezeiri într-un mod nou, influențându-i din nou. Cine, deoarece în distincția atributelor sale divine, cel mai mare este văzut cu pioșenie ca fiind veșnic, iar superiorul este teologăsit de Dumnezeu. Căci teologiile Sfinților pomeniți sunt un standard și un reper al adevăratei evlavii și fiecare dintre ele desăvârșește într-un fel gardul și împrejmuirea evlaviei, iar dacă cineva îndepărtează chiar și una dintre ele, de acolo se va năpusti marele val al răutății ereticilor.

Prin urmare, trebuie să avem încredere în ele și să le folosim fără teamă împotriva celor nelegiuiți, mai ales în măsura în care este mai probabil să fie nemulțumiți, iar ei ar trebui mai degrabă să se teamă de ele, dar nu ar trebui să ezităm să le folosim împotriva lor. Și înțelegând aceasta, Sinesiu, omul cu mare înțelepciune, care a preluat conducerea ierarhică a Cirenei, spune bine, învățând pe toată lumea: „Cer să separăm superstiția de evlavie, pentru că este un rău care poartă masca virtuții." [10] Această filozofie s-a revelat ca fiind al treilea tip de ateism . Ce altceva înțeleg prin al treilea tip de ateism decât acela că cineva se abține de la a spune sau a face ceva din frica nerezonabilă de doctrinele despre Dumnezeu și mai ales atunci când nevoile necesare o cer? Într-adevăr, primul și al doilea tip de ateism sunt, așa cum s-a spus, să admită că nu există Dumnezeu deloc și să admită că există, dar nu în mod infailibil. Și ce să menționez despre teama nerezonabilă, timp în care nu este întotdeauna și pentru totdeauna sigur să te lași cuprins de boala ascultătorilor? Din acest motiv, marele Atanasie, compunând o predică la aniversarea Bunei Vestiri, folosește această prefață: „predicatorii divini nu trebuie să țintească boala, ci puterea, cazul și cauza necesare, pe care trebuie să le examinăm în pregătirea predicii" [11] .

părinții tuturor, nu după cel mai rău, nici după cel mai vechi (căci este nelegiuit să spunem că acesta este recent sau mai rău dintre atributele lui Dumnezeu), ci după ordine și cauză, și pur și simplu tot ce nu este atribuit necreatului, și unul este implicat de principiul distinsului, la care, referindu-ne din nou, se arată că un Dumnezeu și unul este divinitatea, ei pun în mod prostesc totul subordonat și secundar în orice caz recentului și creatului, nici al marelui Vasile și Chiril al învățăturii divine, „că Fiul este secundar Tatălui și Duhul este El a așezat Fiul în ordinea firii, dar nu în natură", nici al marelui Atanasie, care scrie în a doua Împotriva Arienilor, „dacă Dumnezeu creează lucruri care sunt în afara și neexistente prin voință, cu atât mai mult dacă este Tatăl; căci dacă voința cu privire la lucrurile neexistente este atribuită lui Dumnezeu, de ce nu este atribuită lui Dumnezeu ceea ce este mai presus de voință? Dar cel care a scăpat s-a ridicat deasupra „voința și este Tatăl aceluiași Cuvânt". Ce, pentru că cel care a scăpat s-a ridicat deasupra voinței, Dumnezeu este Tatăl voinței cu privire la lucrurile neexistente, și anume, la lucrurile create, este aceasta voința lui Dumnezeu creată? Și cum ar putea exista voință cu privire la neființe, dacă această voință este și neființă? Și adaugă și acolo un mic lucru, „este a doua", spune el, „cum am spus mai înainte, creația îl naște pe Dumnezeu. Spun ei că creația îl naște pe Dumnezeu a doua după această creație ca fiind creată?" Iar la al treilea lucru împotriva lor, spune din nou, că „arienii au văzut obiectul voinței, dar nu au luat în considerare lucrul mai mare și superior; căci, așa cum contrariul opiniei este contrar voinței, așa este voința prin natură." Și adaugă din nou, „așa cum Fiul este prin natură superior creației, Și ne adresăm nu doar ascultătorilor, preatemătoare Părinte, ci și adversarilor care, opunându-se acestui adevăr al evlaviei, influențează într-un mod nou distincția pioasă a unicei Dumnezeiri. În distincțiile evlavioase ale Dumnezeirii, se pare întotdeauna că cel mai mare și cel mai înalt este teologărit de toți părinții, nu conform celui mai rău sau celui mai vechi (căci este nelegiuit să numim vreunul dintre atributele lui Dumnezeu recent sau mai rău), ci conform ordinii și cauzei și, în general, conform acelor lucruri care nu ating deloc Necreatul, ci care implică un principiu al distinctului, la care, din nou, atunci când se referă la aceste lucruri distincte, se arată un singur Dumnezeu și o singură Dumnezeire. Din acest motiv, ei au plasat în mod nechibzuit tot ceea ce este în mod necesar subordonat și secundar în lucrurile recente și create. Nu l-au ascultat pe marele Vasile și pe divinul Chiril, care învățau „că Fiul este supus Tatălui, iar Duhul este supus Fiului în ordine, dar nu în natură" [12], nici pe marele Atanasie, care scria în a doua Împotriva Arienilor: „dacă Dumnezeu creează lucruri din afară și neființe, voind mai întâi să existe, El ar fi trebuit să fie Tată mult mai devreme; adică, dacă ei dau lui Dumnezeu voința asupra neființelor, de ce nu recunosc voința supraordonată a lui Dumnezeu? Și este mai presus de voință că El este prin natură Tatăl Cuvântului Său" [13.] Și ce dacă? pentru că Dumnezeu fiind prin natură Tată este mai presus de voința celor care nu au existat înainte, adică a celor creați, prin urmare această voință a lui Dumnezeu este creată? Dar cum ar putea El să voiască despre cei care nu există, dacă nici această voință nu ar exista? Și același, mergând puțin mai departe, spune: „Și în al doilea rând, așa cum am

așa este și voința prin natură.”

Vedeți cum voința nu este o creație și, în măsura în care este din voința celui necreat (același lucru nu se poate spune și despre energie; căci voința este o energie a naturii), în măsura în care această natură divină excelează? Căci Sfântul Ioan Damaschin spune și el în a opta dogmă: „Generarea pre-veșnică și veșnică este o lucrare a naturii divine, dar creația este o lucrare a voinței divine”. Oare voința divină a lui Dumnezeu este creată separat de aceasta, că niciuna nu se vede clar separat de natura divină (și căci fiecare este o lucrare diferită, precum spune divinul Chiril, „că este lucrarea celuilalt să facă și lucrarea naturii să nască”), și că lucrurile naturii o întrec cu atât mai mult, încât chiar și divinul Maxim pare să aibă o superioritate infinită? Și cum poate fi creată, dacă creația nu este o lucrare și dacă lucrurile făcute de Dumnezeu nu sunt făcute și create?

Însă Varlaam și Akindin, în ciuda învățăturilor Sfinților Părinți ai teologiei, o fază creată, unde natura lui Dumnezeu este superioară și cea mai completă dintre cei care nu cred, imitând pe Arie, murmură așa-numitul politeism, pentru a dovedi că puterea, harul și energia divină a lui Dumnezeu sunt create. Noi însă, arătând că puterea, harul și energia divină și divină nu sunt în afara plinătății Dumnezeirii, împreună cu celelalte voci patristice, i-am îndemnat și pe Sfinți să înainteze tearhia, bunăvoința și divinitatea și aceasta să-L depășească pe Dumnezeu în esență. Deși mulți dintre Sfinți nu au scris ei înșiși astfel de lucruri, ci din acele cuvinte s-a dedus, și deci dacă noi, cei care numim asta o minciună completă, am spune, l-am imita pe spus mai înainte, în raport cu născătorul, Dumnezeu este creatorul. Prin urmare, din moment ce creatorul este al doilea după născător, din acest motiv Dumnezeu îl are pe creator prin creație?” [14.] Și în al treilea spune din nou împotriva lor că „arienii vedeau obiectul în voință, dar nu observau lucrul mai mare și superior; adică, așa cum ceea ce este contrar opiniei este contrar voinței, tot așa ceea ce este prin natură este superior voinței”. Și continuând, spune din nou acolo: „atât de mult încât Fiul este mai presus de creație, atât de mult încât este mai presus de voință prin natură” [15] .

Vedeți că voința nu este o creație, vedeți cât de mult depășește voința necreată (adică energia, pentru că voința este energia naturii), cât de mult depășește atunci această natură divină? Căci sfântul Ioan Damaschinul spune și el în al optulea capitol dogmatic: „nașterea pre-veșnică și veșnică este o lucrare a naturii divine, dar creația este o lucrare a voinței divine” [16.] Prin urmare, voința divină a lui Dumnezeu este creată din acest motiv, pentru că apare a fi clar diferită de natura divină (pentru că fiecare dintre ele are o lucrare diferită, așa cum susține și dumnezeiescul Chiril, „căci este propriu energiei să facă, iar naturii să nască” [17]), și pentru că lucrurile naturii o depășesc atât de mult încât dumnezeiescul Maxim numește superioritatea infinită? Dar cum poate fi creat acela a cărui lucrare este creația și al cărui propriu este să facă și să creeze lucrurile care sunt făcute de Dumnezeu?

Însă Varlaam și Akindyn, neținând cont de teologiile Sfinților Părinți, numesc tot ce este creat că firea lui Dumnezeu este mai presus de ea și îi sperie pe cei mai nevinovați dintre cei care nu cred în ele

teologul omonim Grigorie, care a spus, auzind cum a spus: „Precum din doi înmulțiți cu cinci au adunat zece, sau din animal, omul muritor rațional, dacă s-ar sătura, tot așa este și orice altceva care nu se spune sau nu este clar, dar se înțelege din Scriptură, că ar fugi dacă ar rosti, de frică de cel care calomniază nume”. Și găsim nu numai dedus, ci și declarat deschis, ca și cum nu am fi afirmat mai înainte, că nu numai natura divină, ci și splendoarea naturii divine se numește dumnezeire, deoarece Dumnezeu apare în valori, iar așa-numita dumnezeire ca principiu al celor ce sunt îndumnezeiți și văd și suferă splendoarea lui Dumnezeu, potrivit purtătorilor de Dumnezeu, conducătorul suprem al tuturor principiilor este deasupra. Însă Varlaam și Aquinas, nefiind temători de aceasta, numesc din nou splendoarea naturii divine o creație, adică nu există natură, nu doar o îngreunează cuvântul; căci nu credem prea mult în ei de dragul cuvintelor. Căci le-am cedat liber celor care doresc toate lucrurile legate de nume și cuvinte; dar acum nu le vorbim doar despre silabe sau despre un astfel de glas, ci despre lucruri care au cea mai mare diferență în putere și adevăr. Iar cei care au gândit greșit, fiind examinați anterior de Sinod cu privire la aceste chestiuni, acum încearcă să-i depășească pe cei mai simpli cu mare dificultate, ca și cum ar renunța la cele două nume pentru singura Dumnezeire, deși au fost primii care au spus acest lucru și l-au spus greșit și ireverențios. Căci aceasta este ceea ce negăm cu adevărat și pentru care îi respingem în cele din urmă. Dar acum prezintă din nou acest lucru în mod înșelător, prin faptul că, după ce au furat de la mulți, prezintă imediat esența lui Dumnezeu ca fiind necreată, iar din nou talanții o descompun în creație, ca cu presupusul politeism, imitând pe Arie, pentru a dovedi prin aceasta creatorul și puterea, harul și energia divină, îndumnezeitoare. Iar noi, arătând că puterea, harul și energia divină și divină nu sunt în afara plinătății Dumnezeirii, împreună cu celelalte voci patristice, i-am adus în față și pe Sfinții care au numit și aceasta tearhie, binefacere și divinitate și au spus că, în esență, Dumnezeu este mai presus de ea. Dacă, așadar, mulți dintre Sfinți nu au scris astfel de lucruri ad litteram, ci sunt deduse din cuvintele lor, atunci chiar și atunci noi, dacă este nevoie, nu vom înceta să-l auzim pe teologul omonim Grigorie spunând că, dacă aș deduce zece din doi înmulțit cinci sau din animalul muritor rațional, omul, nu aș crede că vorbesc prostii. Tot așa, dacă vor găsi altceva înțeles din Scriptură din ceea ce nu este spus sau nu este spus clar, nu vor evita să rostească acel lucru, de teamă de cel care calomniază nume.” [18] Din moment ce nu o găsim doar dedusă, ci și declarată deschis, cum putem să nu afirmăm că nu numai natura divină se numește divinitate, ci și splendoarea naturii divine, prin care Dumnezeu se arată celor vrednici, și că, potrivit purtătorilor de Dumnezeu, tatăl [19] așa-numitei divinități, ca principiu al celor care sunt divini și care văd și gustă splendoarea lui Dumnezeu, este conducătorul suprem al tuturor principiilor? Și Varlaam și Acindin, fără să le fie rușine nici de aceasta, numesc din nou splendoarea naturii divine o creație, pentru motivul că nu este o natură, nu doar nemulțumind cuvântul, pentru că nu le vom spune prea multe din cauza cuvintelor. Într-adevăr, vom acorda cu ușurință aproape toate numele și cuvintele tuturor celor care doresc; dar acum nu discutăm cu ei doar despre silabe sau despre cutare sau

și cum nu ar avea o natură a propriei sale splendori, numind-o o divinitate creată.

Și eu, fiind atent să văd scopul acestei cumplite blasfemii a acelora, văd că Sfinții Părinți nu vorbesc doar despre esență, ci și despre putere și energie și pur și simplu despre întreaga plinătate și sumă a dumnezeirii, așa cum a făcut marele Atanasie, astfel încât atunci când vorbește despre dumnezeirea Necreată ca fiind singură esență divină, nu procedează cu certitudine; căci aceasta nu este singura dumnezeire necreată, ci și despre valoarea și puterea lui Dumnezeu după marele Vasile, și puterea supraveghetoare și teologică a Duhului, peste care natura divină este superioară după epitet și omniscient, așa cum fac amândoi el și venerabilul Grigorie de Nyssa, sau puterea îndumnezeitoare și splendoarea lui Dumnezeu, așa cum scriu pe larg teologul Grigorie și marele Dionisie. Dar când spun că singura Dumnezeire Necreată este suma și plinătatea Dumnezeirii, toate acestea, după teologii purtători de Dumnezeu, fiind incluse, adică esența lui Dumnezeu și puterea și energia și tot ce se socotește și se teologhează despre esență, ei spun cu certitudine; căci numai aceasta este Dumnezeirea Necreată. Din acest motiv, fiecare dumnezeire rea este atât teologărită, cât și lăudată, pentru că este din plinătatea Dumnezeirii și, prin urmare, necreată, pentru că nu este definită; căci din singura Dumnezeire necreată nu există nimic altceva decât necreatul; „căci tot ce are Tatăl este al Meu și în ele dau slavă”, a spus Domnul. Și marele Atanasie, „nu din cauza lucrurilor create a spus Mântuitorul că tot ce are Tatăl este al Meu”. Și Grigore, teologul cu același cutare cuvânt, ci despre lucruri care au cea mai mare diferență în putere și adevăr. Iar cei răi, după ce au fost anterior examinați de sinod chiar asupra acestor lucruri, încearcă acum foarte viclean să-i convingă pe cei mai simpli prin lingușire, ca și cum ar împiedica ca două zeități să fie chemate în favoarea unuia, deși au fost primii care au spus asta, și au spus-o rău și ireverențios. Căci, în realitate, aceasta este ceea ce negăm noi și despre care îi contrazicem până la capăt. Dar acum o prezintă din nou în mod viclean, pentru ca, înșelându-i pe mulți în acest fel, să prezinte imediat că esența lui Dumnezeu este doar divinitatea necreată, iar cu aceasta din nou cei nenorociți să o reducă la o creatură, numind splendoarea ei o divinitate creată, ca și cum nu ar avea natură.

Cel ce evită însă această cumplită blasfemie a acelora trebuie să fie atent că Sfinții Părinți numesc o singură dumnezeire a Tatălui și a Fiului și a Duhului nu numai esența, ci și puterea și energia și în general întreaga plenitudine și suma dumnezeirii, precum spune și marele Atanasie, astfel încât atunci când cineva numește dumnezeirea necreată doar Esența Divină, nu prezintă un argument infailibil, deoarece aceasta nu este numai dumnezeirea necreată, ci și valoarea și autoritatea lui Dumnezeu după marele Vasile [20] , și puterea de supraveghere și teatică a Duhului, deasupra căreia se află firea divină după supranominal și complet inefabil, așa cum spun atât el, cât și dumnezeiescul Grigorie de Nyssa [21] , și puterea de îndumnezeire și splendoarea lui Dumnezeu, așa cum scriu teologul Grigorie și marele Dionisie

nume, a spus: „tot ce are Tatăl este Fiul, cu excepția nenăscutului, și tot ce are Fiul este Duhul, cu excepția zămislirii”.

Ei spun că nu numai esența necreată este dumnezeire, ci și toate însușirile lui Dumnezeu în mod natural, fiecare dintre acestea, după marele Atanasie, se numește nu esență, ci despre esență, și tot suma și plinătatea dumnezeirii se numește după Scriptură, în fiecare dintre cele trei ipostase ale Sfinților, de asemenea, considerate și teologărite, chiar precum spune teologul Damaschin, „Cuvântul lui Dumnezeu este împărțit într-o singură existență în raport cu Cel din care Se naște și în raport cu El arată aceasta în Sine, dar despre Dumnezeu se consideră că El este unul în raport cu El prin fire, deci dumnezeirea Tatălui și a Fiului este una”. Obiecția adusă celor care ni se împotrivesc nu este doar despre harul care ne îndumnezeește, ci despre toată puterea și energia divină; căci ei le supun pe toate acestea creației, așa că, chiar dacă unii sunt tulburați de așa-numita energie divină a sfinților, noi nu negăm preadumnezeiasca distincție a uneia divinități, ci Îl informăm că acele lucruri sunt bine vorbite de părinți și bine prezentate nouă și la timpul potrivit, ca confirmând mai degrabă, dar nu împiedicând, singura divinitate necreată. Și aceasta nu mărginește cum nu se alătură celor care predică în mod nebunesc că firea lui Dumnezeu este singura divinitate necreată, tot ceea ce nu este natură, creație, nici tearhie, nici divinitate se numește? Cum ar putea să nu-i cheme pe aleșii lui Dumnezeu, așa-numiții Sfinți, adică și pentru ei, pe cei care îi mărturisesc și pe cei care sunt excomunicați pentru putere? Căci spun acesta, precum și pentru aceștia unul, nu acela al acordului tuturor, cel mai în multe locuri [22] . Însă când cineva numește suma și plinătatea dumnezeirii singura Dumnezeire Necreată, incluzând toate acestea conform teologilor purtători de Dumnezeu, și anume esența lui Dumnezeu și puterea și energia și tot ce se consideră și se teologizează despre esența lui Dumnezeu, atunci vorbește în mod infailibil pentru că numai aceasta este dumnezeirea necreată. Și fiecare dintre acestea este teologizată și lăudată pentru acest motiv, că este din plinătatea dumnezeirii și pentru acest motiv este Necreată, că nu este separată de ea, întrucât în afară de unica dumnezeire Necreată nu există nimic Necreat „căci tot ce are Tatăl este al Meu și am fost glorificat prin ele” [23] , a spus Domnul. Și marele Atanasie subliniază: „Mântuitorul nu a spus despre lucrurile create că tot ce are Tatăl este al Meu” [24.] Iar Grigore, figura eponimă a teologiei, spune: „tot ce are Tatăl este al Fiului, afară de nenăscut, și tot ce are Fiul este al Duhului, afară de zămislire” [25] .

Prin urmare, nu numai esența este divinitatea necreată, ci și toate lucrurile care preexistă în Dumnezeu în mod natural, fiecare dintre acestea, după marele Atanasie, nu se numește esență, ci despre esență, care după Scriptură sunt numite și suma și plinătatea divinității [26] , considerate și teologărite în mod egal în fiecare dintre cele trei sfinte ipostase. Teologul damaschin spune: „Cuvântul lui Dumnezeu, în ceea ce privește ipostasele, este despărțit de cel din care Se naște, dar în ceea ce privește faptul că include în Sine acele lucruri care se consideră despre Dumnezeu, El este una cu El prin fire; astfel, divinitatea Tatălui și a Fiului este una” [27.] Prin urmare, opoziția noastră față de cei care argumentează împotriva

gata să sufere. „Căci cine vă primește pe voi mă primește pe mine”, spune Domnul, nu adică pe toți la un loc, ci și pe unul al tuturor. Și cei care au trecut într-o singură ființă, după voia suverană și printr-un singur Cuvânt, într-un singur Duh, la un singur Dumnezeu, cum poate un astfel de om să nu desființeze cu toții cuvintele vieții veșnice scrise printre ei?

Căci dacă El conduce aceste lucruri și aceste lucruri ale celor preaslăvite, pe care le săvârșește în alții interzise, cum nu sunt ele respinse unele de altele? Dar chiar și zicerea este de la aceștia, întrucât stau acolo și nu am niciun folos pentru ei, cei care sunt călcători de lege în mod deschis și acuzatori ai Sfinților, care vor să fie reduși la tăcere în zadar, nu omit să spun că și despre cei care participă și sunt cooptați cu ei; căci cei care rostesc aceste lucruri într-un mod diabolic, El este îndreptățit, redus la tăcere și uitat, spunând astfel, în țărână, ca și cum ar fi fără vină. Vezi, iubite părinte, că această convingere trebuie încercată de toți, deoarece nu este potrivit, ci mai degrabă este potrivit, să distingem unitatea Dumnezeirii, dar să nu o socotim vrednică de un colț și să o respingem, încercând să ne referim la afazie, iar aceste lucruri, prezentate tuturor prin cărți, care sunt teologărite divin de dumnezeiești părinți, îndeamnă pe cei care sunt prezenți și care aud de datorii, să nu slujească literei, ci să urmărească mintea cea dinăuntru și să se dedice intelectului pios, și împreună cu dumnezeieștii părinți Chiril și Damaschin, spuneți-le: „Întrucât de la început nu numai dumnezeiasca Scriptură, ci și învățătorii Bisericii au fost nepăsători față de cuvinte, văzând că nimic din cuvinte nu este nedrept, când lucrurile stau altfel”, și cea a dumnezeiescului Maxim, „despre ei nu este doar despre harul îndumnezeitor, ci despre orice putere și energie divină; căci ei reduc toate acestea la creație, astfel încât, chiar dacă cineva este tulburat când aude unele energii ale Sfântului fiind teologizate în acest fel, nu vom nega distincția preadumnezeită a unei singure dumnezeiri, ci îl vom informa că acele lucruri au fost pe bună dreptate spuse de Părinți și pe bună dreptate prezentate de noi și la momentul potrivit, ca confirmând mai degrabă decât împiedicând divinitatea necreată să fie una. Și cel care nu înțelege aceasta, cum nu i se va alătura cei care predică în mod nebunesc că natura lui Dumnezeu este o singură divinitate necreată și că tot ceea ce nu este natură este creație, fie că se numește tearhie sau divinitate? Cum atunci nu îi va acuza pe aleșii lui Dumnezeu, adică pe Sfinți, care spun aceste lucruri și din cauza lor noi, cei care suntem de acord cu ele și care le apărăm cu ardoare după puterea noastră? Adevărat spun despre mine că sunt foarte gata să sufăr pentru unul dintre aceștia, cu cât mai mult pentru toți cei care sunt de acord. Căci „cine vă primește pe voi, mă primește pe mine”, spune Domnul , [28] nu pe toți împreună, ci pe fiecare dintre ei. Cine nu-i va despărți conform jurământului suveran, fiind una și uniți printr-un singur Cuvânt într-un singur Duh cu un singur Dumnezeu? Și cum nu-i va lua un astfel de om unul de la altul pe toți cei care scriu cu adevărat cuvintele vieții veșnice?

Și dacă unul dintre acești Sfinți învață ceva de cea mai mare importanță, lucru interzis de ceilalți, cum nu sunt ei contrazișii unii de alții? Dar chiar și a

cuvinte”, scriind, „nu există niciun pericol dacă nu se păcătuiește în înțeles”, și cea a marelui Vasile, zicând: „nu este util să fim atenți la cuvinte, ci la puterea scopului”, și cea a marelui Grigorie, adăugând la insistența mai prietenoasă, „că evlavia nu este în noi „...în cuvinte, ci în faptele noastre” și iarăși, „să nu ne certăm despre nume, până când silabele nu au același înțeles” și iarăși, „nici să nu ne certăm despre aceste lucruri, căci nu greșim, ca și cum am vorbi despre numele evlaviei, dar nu în fapte” și în acest scop, Părintele Hrisostom, „să nu vedem cuvântul în sine ca fiind chinuitor, ci mai degrabă să acordăm atenție intelectului scriitorului; căci dacă nu examinăm opinia scriitorului, vom îndura multe urâciuni și totul se va răsturna.” Nu sunt acestea opusul a ceea ce se face în prezent? De asemenea, merită să-l ascultăm pe marele Dionisie Filosoful, deoarece „este absurd și prostesc, chiar și pentru cei care nu vor să înțeleagă lucrurile dumnezeiești, să nu acorde atenție puterii scopului, ci cuvintelor”. Și într-adevăr, cei ce nu se grăbesc să transmită minții prețuite în cuvinte ceea ce este gândit de suflet și, astfel, exprimând glasul din ei înșiși și către intelectul care este implicat, fie uscând, fie îndepărtând silabele, ci înconjurând sunetele cuvintelor și dând loc ici și colo, și neobișnuindu-se pe aceste lucruri, ei contrazic pe cei ce se opun intelectului pios, cărora le este de folos să le spunem din nou acel lucru teologic: „cei ce luptă cu înverșunare pentru literă, Ei au țesut acolo, temându-se de frică, unde nu este frică, și au ajuns să cunoască limpede, ca pe o haină de impietate pentru ei, lașitatea literei”.Dar aceștia, în favoarea acestor cuvinte patristice ale părinților, au prezentat spune că unii dintre ei sunt acolo și că nimeni nu ar trebui să le folosească este caracteristic celor care îi nesocotesc în mod deschis și nu doresc deloc să-i reducă la tăcere pe acuzatorii Sfinților și nu ar fi nepotrivit să spunem că și ei sunt cei care sunt de acord cu ei și sunt de acord cu ei. Căci, în timp ce ei rostesc aceste lucruri pentru a blestema, el cere să fie ascunziți în pământul tăcerii și al uitării, ca să spunem așa, ca și cum ar fi complet fără vină. Așadar, iubite părinte, trebuie să încercăm să convingem pe toți de aceasta, că distinctul nu se opune, ci mai degrabă susține unitatea Dumnezeirii, dar nu trebuie să considerăm că este vrednic de a fi dat la o parte și nu trebuie să încercăm să dăm la o parte, referindu-ne la afazie, ceea ce a fost teologit în mod divin de către dumnezeiești părinți, și mai mult, deși este înaintea tuturor prin cărți, este într-adevăr o datorie să-i îndemnăm pe cei care se apropie și ascultă, să nu se ocupe de literă, ci să caute sensul conținut în ea și să primească sensul pios și să le spunem împreună cu dumnezeiescul Chiril și părintele Damaschin, că „de la început nu numai dumnezeiasca Scriptură, ci și învățătorii Bisericii sunt obișnuiți să fie indiferenți față de cuvinte, știind că cuvintele nu greșesc, când altfel stau lucrurile”, iar pentru cei mai încăpățânați, să adăugăm la opoziție pe cea a dumnezeiescului Maxim care scrie „nu există niciun pericol al cuvântului, dacă nu există nicio eroare în privința sensului”, și pe cea a marelui Vasile care spune: „nu trebuie să fim atenți la cuvinte, ci la puterea scopului” [29] , și pe cea a marele Grigorie, „că evlavia noastră nu se găsește în cuvinte, ci în lucruri”, și iarăși, „nu ne vom certa despre nume, întrucât cuvintele duc la același sens”, și iarăși, „nu ne vom

motivele.

În numele meu, îmi cer acum scuze unui prieten, nu doar pentru a respinge, ci și pentru a depăși pe cea avansată de sfântul Chiril; căci Nestorie a afirmat cu îndrăzneală și tărie, la un mare sinod, autoritatea care a fost ridicată împotriva lui și a celor care au fost găsiți blasfemiați împotriva întrupării divine. Acest centru de invidie nu-i mai aduce probleme lui Cirus Teodoret, așa cum i-a adus lui Akindyn acum, înfrângerea lui Varlaam și fuga sa prin rușinea înfrângerii; Teodoret intră într-o apărare îndrăzneață împotriva sfântului Chiril și cataloghează cu amărăciune scrierile scrise împotriva Sfântului Nestorie, așa cum Akindyn face cu scrierile noastre către Varlaam. Dar Teodoret, fiind aprovizionat din toate părțile și înconjurat de un cerc și mișcând întotdeauna bine cuvântul, nu a mai triumfat, sau cu frecvente calomnii l-a înconjurat pe cel invidiat și cu intenție răuvoitoare a recurs doar la aceste cuvinte. El a putut să se păzească în mod adecvat împotriva ereziei lui Nestorie și a oricărei alte ireverențe. Al patrulea pericol, răul lui Varlaam, pretinzând în mod clar, era mult mai numeros și mult mai teribil decât lucrurile lipsite de respect pe care le-a făcut în scrierile noastre, iar cel acuzat de această eroare prin aceste incidente, este similar cu ceea ce a făcut, sau mai degrabă a suferit, ca și cum ar fi făcut în mod deliberat o mizerie și o bălegară în fața altora sau o mlaștină foarte murdară și neplăcută, doar pentru a-i compătimi pentru moment ochii celor urați de el, ignorând cum cei care l-au atacat cu mâinile și nasurile îl vor abandona, în timp ce el rămâne dezgustător pentru ceilalți care strănută și Mereu rușina certându-ne despre acestea, ca și cum evlavia noastră s-ar găsi în nume și nu în lucruri” [30] , și mai mult decât aceea a părintelui Hrisostom, „nu ar trebui să chinuim cuvântul în sine, ci să fim atenți la părerea scriitorului, pentru că, dacă nu examinăm părerea scriitorului, vom provoca multe aversiuni și totul se va răsturna” [31.] Nu este oare exact asta ceea ce se întâmplă acum? Cu siguranță trebuie să-l ascultăm pe marele Dionisie, subliniind că „este absurd și prostesc și tipic celor care nu vor să înțeleagă lucrurile dumnezeiești să nu fie atenți la puterea scopului, ci la cuvinte” [32]Într-adevăr, cei care nu se grăbesc să transfere logica sufletului în sensul păstrat în cuvinte și astfel să-și exprime opinia și să accepte sau să respingă cuvintele intelectului închis, ci dimpotrivă urmează sunetele cuvintelor și astfel dau loc de acțiune celor care nu au încetat să contrazică intelectul pios, cărora trebuie să le spunem din nou acea zicală teologică: „cei care apără cu înverșunare litera, știu că se tem acolo unde nu este frică și știu că lașitatea literei este pentru ei haina evlaviei” [33.] Dar fie suficiente aceste argumente în favoarea acestor cuvinte patristice.

Însă pentru mine, care îmi cer acum scuze unui prieten, incidentul sfântului Chiril, citat aici, nu va fi doar suficient, ci va fi și superfluu. Într-adevăr, l-a dezonorat public pe Nestorie și a obținut victoria în fața unui mare sinod împotriva lui și a acuzațiilor blasfemice pe care le inventase împotriva întrupării divine. Aceasta insuflă în Teodoret Cirus un stimulent insuportabil pentru invidie, la fel ca în Akindyn înfrângerea lui Varlaam și fuga sa din cauza rușinii pentru

dezgustător.

Însă acel Teodoret, pe de altă parte, este preluat de Chiril și, în primul rând, prin negarea unirii Cuvântului cu trupul în substanță, „unul", scriind: „mărturisim pe Hristos și același în unire, atât Dumnezeu, cât și om, dar ignorăm unirea în substanță, ca pe un lucru străin și străin de dumnezeiești Scripturi și de părinții care le interpretează", și apoi, introducând chipurile o lucrare calomnioasă și confuză a firilor, îl atacă pe Sfânt prin intermediul ei. Ce face acest om, care nu este doar neîntrecut în adevărul evlaviei, ci și vrednic de multe și mari laude, față de aceasta? Iată din nou, neamul, ticălosul, pretextul ateristostomiei noastre, nefericitul, studiindu-l, calomniază cuvântul, cuvântul în esența sa, îi insultă neobișnuința și chiar pretinde că îl crede într-un mod străin, neînțelegând că puterea cuvintelor, autoextragându-se, încearcă să paralizeze adevărul ereziilor nesfinte, puterea cuvintelor, pentru a li se opune. „Vedeți că se inventează chiar și cuvinte neobișnuite pentru obiectele idiomurilor ereziilor malefice? Căci astfel veți găsi în mod firesc, după ce ați spus acestea, unirea în substanță, prin Nestorie, care nu ascultă de acestea, în prezentarea clară a adevărului întrupării divine, pe care Teodoret, după ce l-a primit din nou, este mustrat pentru ceea ce a fost spus neetic, dar cu pioșenie, ca fiind scris cu ireverenție, așa cum se presupune.

Dar aude din nou de la sfântul Chiril, beat și posedat de o mașină, ca și cum nu ar percepe semnificatul atunci când discerne cuvântul (și căci acolo se găsește firescul pentru a semnifica adevărul) și este lovit pe bună dreptate, înfrângere. Prin urmare, Teodoret purcede un război aprig împotriva sfântului Chiril și abuzează amarnic scrierile Sfântului împotriva lui Nestorie, așa cum Akindyn a abuzat recent propriile noastre scrieri împotriva lui Varlaam. Dar Teodoret, năvălind de peste tot și alergând în cerc și mutând fiecare piatră, cum se spune, nu a realizat nimic mai mult decât să înconjoare scrierile invidioșilor cu multe calomnii și să vorbească de rău numai împotriva cuvintelor. Dar el, în afară de faptele rele ale lui Nestorie, a evitat cu succes și orice altă impietate. Totuși, Akindyn, susținând în mod clar reaua-credință a lui Barlaam, s-a întâmplat să cadă într-o impietate mult mai mare și mai gravă decât ceea ce atribuie în mod fals scrierilor noastre, exagerând conform acestora și ducându-l pe învățătorul său în eroare, acționând, sau mai degrabă suferind, ceva similar, ca și cum cineva ar fi devenit în mod deliberat complet gunoi și bălegar sau s-ar fi înconjurat cu o mocirlă mare și cea mai murdară, cu unicul scop de a putea detesta temporar mirosul celor care erau urați în zadar de el, fără să știe că aceștia, punându-și mâna pe nas, vor trece nevătămați, în timp ce el însuși va rămâne dezgustător și abominabil chiar și pentru atâția alți oameni.

Însă Teodoret îl pune sub semnul întrebării pe Chiril, în afară de ceilalți, și pentru că el a fost primul dintre toți care a menționat unirea Cuvântului cu trupul în esență, scriind: „mărturisim pe unul și același Hristos datorită unirii lui Dumnezeu cu omul, dar ignorăm unirea în esență, ca fiind străină și neobișnuită de dumnezeiești Scripturi și de părinții care le-au tălmăcit" [34], apoi îl atacă calomnios pe Sfânt pentru că se presupune că învață o comparație și

ca și cum ar fi rușinat, minținд și calomniind pe cel care l-a văzut și nefiind atent la scopul coautorului, ci la cuvinte. Vedeți, dacă există venerabilul Chiril și cel care este colorat prin numele ipostasului în loc de fire; căci acolo ipostasul nu este pus în Hristos singular, astfel el contrazice pe cei ce gândesc rău și calomniază, care vorbesc prostii despre cuvinte, spre singura vedere a minții pioase. Dar de câte ori a suferit din partea celor neascultători, deși era complet supraexpus și prin scrisori din nou familiar, negându-se la nimic altceva, nici nu-și schimba cuvintele, ci explicând celor ignoranți și dezvăluind crimele, așa cum mărturisește perfect toate anomaliile, combinația cuvintelor imorale care îi testează pe cei pioși până la infinit, de câte ori a suferit din cauza discreditării din partea celor care se împotriveau evlaviei, care înscriau aceeași esență în simbolul sacru al credinței, aproape imposibil de enumerat. Căci ceea ce este mai degrabă împotriva lor și ceea ce este mai degrabă împotriva celor ce îndură erezii rele, este mai degrabă împotriva lor; dar ceea ce este preferat de fiecare însuși, aceea este și mai degrabă împotriva lor. Și nu găsim cuvinte noi, deși ale unei erezii noi inspirate de Acindin și Varlaam, ci am folosit cuvintele rostite de Sfinții Părinți în favoarea harului lui Dumnezeu, și mai degrabă decât ca acelea dintâi să fie aduse în mod greșit pentru calomnie, noi, fiind prea apologetici pentru părinți, din necesitate suntem mustrați de ei și facem același lucru în discursurile noastre către cei care se opun adevărului. Căci chiar dacă constatăm că scrierile noastre nu sunt îndreptate către ei, cum ar fi acestea, scot voci, iar aceasta este iresponsabilă, spuneau aduce confuzie a firilor din cauza ei. Ce face atunci acesta, care este cu adevărat nu numai invulnerabil în evlavie, ci și vrednic de multe și mari laude, în raport cu acestea? „Iată din nou, acest om curajos”, spune el, încercând să folosească nefericitul drept pretext pentru ateristostomia sa împotriva noastră, calomniază cuvântul, adică „în esență”, îi defăimează neobișnuința și chiar încearcă să-l caracterizeze ca fiind străin, fără să realizeze că puterea cuvintelor care opun adevărul eufemismelor ereziilor nelegiuite încearcă să paralizeze fenomenul opunerii lui.” Vedeți că celor care se opun eufemismelor ereziilor nelegiuite li se permite să inventeze cuvinte neobișnuite. Astfel, într-adevăr, veți descoperi că a vorbit acolo despre unirea naturală în esență, datorată lui Nestorie, care a încălcat aceasta, pentru a reprezenta activ adevărul întrupării divine. Și Teodoret, primind din nou aceasta, este insolent față de ceea ce a fost spus neobișnuit, dar cu pioșenie, ca și cum ar fi fost scris ireverențios.

Dar el însuși aude din nou de la sfântul Chiril, beat și amețit, ca uneori nedeslușind sensul cuvântului (întrucât cuvântul natural se găsește a însemna adevărul) și este și mai pe drept criticat, ca lăudându-se cu minciuni și ca având multe realizări prin capacitatea de a calomnia, pentru că nu acordă atenție scopului scriitorului, ci cuvintelor. Și puteți vedea acolo pe venerabilul Chiril folosind în loc de natură cuvântul ipostas. Prin urmare, el, nepunând ipostasul în Hristos la singular, contrazicând astfel pe cei răi și calomniatori și indiferent la fleacuri despre cuvânt, vizează doar intelectul

strămoșii, iresponsabilă.

Și a spune că suntem acum influențați de cei aflați la putere este o calomnie evidentă și nu ascunsă celor care văd lucrurile corect. Căci nu știam că înainte de tulburările și confuzia civilă, atât din partea Bisericii, cât și din partea împărăției, existau multe lingușiri la adresa noastră și aproape zilnice rugăminți de iertare, în timp ce ne-am împotrivit cu vitejie și i-am înfrânat complet pe cei care, nu o dată, ci de două ori, s-au răzvrătit împotriva adevărului într-un mod pios. Că monetăriile și gașca noii erezii acum, influențați de noi, și-au schimbat opiniile odată cu schimbările lucrurilor, iar acest lucru este evident. Dar în al patrulea rând, mai ales, am ales orice scuză pentru cei care caută scuze și am supus aceste lucruri unchilor noștri, chiar dacă le-am aranjat într-o patrie.

pios. Dar cât de mult a suferit din partea necredincioșilor, deși a fost minunat expus și din nou prin propriile sale scrieri, fără să gândească diferit sau să schimbe cuvintele, ci interpretând acuzațiile celor ignoranți și evitându-le, precum și câtă calomnie au suferit din partea adversarilor evlaviei din acea vreme, cei care au înscris consubstanțialitatea în simbolul sacru al credinței, este aproape imposibil chiar de enumerat. Căci cu cât li se prezintă mai multă opoziție, cu atât adepții ereziilor nelegiuite sunt mai grabnici să calomnieze, iar ceea ce propune fiecare dintre ei în parte, aceea este și cea mai împotriva lor. Nu am inventat cuvinte noi, deși acum o nouă erezie a fost începută de Akindyn și Varlaam, ci le-am folosit pe cele rostite de Sfinții Părinți în favoarea harului lui Dumnezeu, sau mai degrabă, cerându-ne iertare pentru Părinți, am folosit în mod necesar aceste cuvinte, deoarece au fost mai întâi formulate în mod greșit de către adversari de dragul diavolului, și mai ales în textele în care ne adresăm celor care se opun adevărului. Într-adevăr, nimeni nu poate găsi o carte de-a noastră care să nu li se adreseze lor, care să aibă astfel de cuvinte, și mai mult decât atât una nevinovată, dacă Părinții menționati anterior sunt nevinovați.

A spune că suntem acum chinuiți de conducători din cauza unui astfel de cuvânt este o calomnie flagrantă și nu este ascunsă de cei care văd bine. Căci cine nu știe că înainte de tulburările și confuzia civilă ni s-au arătat multe lingușiri atât de către Biserică, cât și de către împărăție și că ni s-au adus laude publice aproape zilnic, pentru că am rezistat cu vitejie și i-am învins complet pe cei care s-au răzvrătit împotriva

adevărului în evlavie nu o dată, ci de două ori? Dar că banda noii erezii a căzut acum și asupra noastră, care suferim grav, luându-le avocații, schimbând opiniile odată cu schimbările lucrurilor, și acest lucru este evident. Totuși, pentru voi, pentru a îndepărta orice pretext de la cei care caută pretexte, am compilat și aceste lucruri enumerate mai jos în deplină conformitate cu cele ale dumnezeieștilor noștri părinți. [35]

Note

---

1. Aristotel, Despre fizică 1, 3-4.

2. H. Die l s, Fragmente der Vorsokratiker vol. A', p. 137. Diog. Laertes. 9, 2.

3. În acest caz, este evidentă tendința lui Palamas, care se opunea puternic curentelor Renașterii din acea vreme. Această tendință determină în mod decisiv dezvoltarea gândirii sale teologice.

4. Vezi Iustin Paranetikos către greci, PG 6, 241-256.

5. Efeseni 2, 11 și următoarele.

6. Ioan 5. 23.

7. Scrisoarea 1 către Serapion 30, PG 26, 597C.

8. Cererea lui Maximus Mărturisitorul după Pyrrhus, PG 91 341A.

9. Luca 10:16. Ioan 12:48.

10. Sat neidentificat.

11. M. Atanasie, Despre Buna Vestire 1, PG 28, 917A.

12. Kat' Eunomio 3, PG 29, 656A. Comori 19 PG 75.316A î.Hr.

13. Împotriva arienilor 2, 2, PG 26 149C.

14. Ibidem, 152B.

15. Împotriva arienilor 3, 62, PG 26, 453B.

16. Ediția Credinței Ortodoxe 18, PG 94, 813AB.

17. Comori 18, PG 75, 312C.

18. Logos 31 (Teologic 5), 24, J. Barbel pp. 258-260; PG 36, 160B.

19. Logos 28 (teologic 2), 3, J. Barbel, p. 66; PG 36, 29A.

20. Scrisoarea 234 către Amfilohie 1, Deferrari 3, 372; PG 32, 869AB.

21. Despre divinitatea Fiului PG 46, 573B-576A.

22. Predica 40 PG 36, 365A. Despre numele divine PG 3, 645AB.

23. Ioan 17:10.

24. M. Atanasie, Despre Buna Vestire 3. PG 28. 920C.

25. Către cei care au venit din Egipt, PG 36, 252A.

26. Coloseni 1:19.

27. Ediția Credinței Ortodoxe 1, 6, PG 94. 804B.

28. Matei 10, 40.

29. Sate neidentificate. Vezi nota 32.

30. Oratiunea 39 despre Luminile Sfinte, PG 36. 345C; vezi și Maximus Mărturisitorul, Cerere după Pyrrhus. PG 91. 296B.

31. Vezi Împotriva diferențelor 8. 10, PG 48, 769, 786.

32. Despre Numele Divine 4, 11, PG 3, 708C.

33. Grigore Teologul, Logos 31 (teologic 5), 3, J. Barb e I, p. 222; PG 36, 136AB.

34. Teodoret, Răsturnarea celui de-al doilea anatemism al lui Chiril, PG 76. 400.

35. Aceasta este următoarea mărturisire